METTE SANDBYE

INTERVIEW ▪ Fotokunstneren Trine Søndergaard har bevæget sig fra rå og direkte skildringer af prostituerede til gådefuldt rygvendte rolige kvindeportrætter.

Stille billeder i tomme sale

Det skulle have været fotografen Trine Søndergaards helt store år. En stor retrospektiv udstilling hen over sommeren 2020 på Gøteborg Kunstmuseum, som siden gik til Dunkers Kulturhus i Helsingborg. En udstilling med helt nye værker på Gl. Holtegaard og til sommer en nedskaleret version af den svenske udstilling på Det Kongelige Bibliotek i København. Gøteborg-udstillingen åbnede 18. april, mens Danmark og Sverige var lukket helt ned. Der var ingen fernisering, men den kunne dog ses af det svenske publikum i små grupper hen over sommeren, mens den har stået publikumsklar – og aldrig åbnet – i Helsingborg siden 5. december. Her slutter den i midten af marts, men den digitale præsentation fortsætter til 15. maj.

5. februar åbnede udstillingen på Gl. Holtegaard. Den lukker til påske uden overhovedet at have været åben for publikum. I hast har stedet produceret en digital 3D-præsentation, og de er i gang med at stille stiger op udenfor, så man kan titte ind gennem glughuller i de matterede ruder.

Jeg møder en vred og skuffet Trine Søndergaard i hendes lukkede udstilling en tåget formiddag, hvor det bløde, vinterlige lys ude fra den omgivende park omslutter de smukke baroksale og Søndergaards stille, rygvendte kvindeportrætter.

»Udstillingen er skabt specielt til Gl. Holtegaard. Det er halvandet års tabt arbejde for mig. Fra mit perspektiv virker det fuldkommen meningsløst, at man ikke kan lukke op på en kontrolleret måde. Vi har brug for andet end at forbruge. Og at gå på museum er noget af det, man kan lave, hvor man bliver aktiveret, beriget og ikke smittet.«

I DE SENESTE MANGE ÅR har Trine Søndergaards motiver været interiører, landskaber og portrætter, hvor man på forskellig vis ikke rigtig ser ansigtet. Det er de også her, selvom værkerne er nye, og de er lavet til stedet. Hun har fotograferet den omgivende brune pløjemuld, barokhavens nedfaldne æbler i en lang serie over flere sale, mens de langsomt rådner bort, og Gl. Holtegaards tomme rum, som skaber en sær *trompe-l'oeil*-virkning, når de spejler sig selv i fotografiet. I serien *Arkiv* har hun fotograferet en fin gammel og meget skrøbelig silkekjole, båret på egnen i 1700-1800-tallet, fra det nærliggende museum Mothsgården. Den er indpakket i silkepapir, og de menneskestore fotografier af papiret får mig til at tænke på hud, pergament eller en mumie.

I de senere år har Trine Søndergaard skabt en række kvindeportrætter, hvor de rygvendte portrætterede – ofte lokale unge piger – er iført en traditionel hovedbeklædning udlånt fra et kulturhistorisk museum: smukke guldbroderede kyser, sort sørgeflor eller som her hedebosyninger fra 1700-1800-tallet, fra bondesamfundet mellem København, Køge og Roskilde. De stammer fra Greve Museum og bæres af piger fra den lokale vestegnsskole, som poserer i deres eget tøj. Et moderne T-shirtprint eller en solskoldning på ryggen skaber et sammenstød mellem nutiden og den historiske tyngde i hovedbeklædningen og den rolige, nærmest helt nedrensede fotograferingsmåde. I en anden serie har hun fotograferet ældre kvinders grånende hårpragt.

I en formidlingsfilm på Dunkers hjemmeside fortæller kunstneren, der selv nærmer sig de 50, foran æbleserien om at skildre tiden, alderen og dødens komme som en proces, hvor man ikke rigtigt kan sætte fingeren på, hvornår det er, aldringen indtræder.

»Det har meget med min egen tid at gøre. Den der umærkelige forandring og det, at man en eller anden dag bare kigger sig selv i spejlet, eller man ser sig selv med sit barn, og pludselig som et flash ser, at det er sket. Livet er også, at vi dør lidt hele tiden. Jeg viser æblerne i et filmisk forløb, fordi jeg ville skildre tiden som et udstrakt forløb,« fortæller hun foran æblerne på Gl. Holtegaard.

»I de nye fotogravureportrætter, som jeg har lavet i samarbejde med det danske kobbertrykkeri Borch Editions, har jeg fotograferet kvinder på min egen alder og ældre. Jeg fokuserer på håret, det lange hår, der skjuler, og håret, der gråner. Det er lidt famlende, men jeg er blevet meget glad for dem. Jeg interesserer mig for at se på kvindens alder i forlængelse af nogle billeder, jeg lavede til en portrætudstilling på Thorvaldsens Museum, hvor jeg ønskede at sætte nogle aldrende kvinder ind i det her museum, hvor der er utrolig mange mænd og hovedsageligt smukke unge kvinder.«

TRINE SØNDERGAARD ER født i 1972, og hun er uddannet på fotoskolen Fatamorgana i 1997. Kort efter blev hun tilknyttet dokumentargruppen Ragnarok, dannet af blandt andre Morten Bo og Per Folkver. Her mødte hun fotografen Nicolai Howalt, som hun har dannet par med både professionelt og privat lige siden. Sammen har de tre døtre, som også optræder i Søndergaards portrætter. Jeg interviewede Trine Søndergaard første gang i 1997, da hun udstillede serien *Now That You Are Mine* på Charlottenborg som inviteret gæst hos kunstnersammenslutningen PRO. Det var store farvefotografier af livet blandt prostituerede i Skelbækgade, hvor fotografen boede på det tidspunkt. Billederne, hvor hun gik helt tæt på hud, hår og kundekontakt, fik stor opmærksomhed, fordi det var en type rå dokumentarisk og samtidig meget visuelt bevidst farvefotografi, som man ikke rigtigt havde set i en dansk kunstsammenhæng. Hun modtog kort efter den internationale Albert Renger-Patzsch-pris på 25.000 euro for serien, som udkom i bogform på det estimerede Steidl Verlag.

Hvordan ser hun ser sin udvikling fra dengang?

»Jeg har faktisk for nylig kigget på *Now That You Are Mine*, og der er jo i grunden nogle af motiverne, der stadig går igen nu, tilbage fra den serie. De tomme rum, måden at fotografere ansigter. I de første mange år var jeg optaget af at prøve forskellige metoder, tilgange og teknikker af og var afsøgende. Jeg følte, at mit arbejde kørte i forskellige retninger, men for mig selv ligger der en skæring omkring 2009, hvor jeg laver *Monochrome Portraits*. Herfra vender jeg blikket indad. For mig var det projekt enormt personligt og føltes blottende. Jeg risikerede noget på en anden måde end tidligere. Det blev vigtigt for mig at lave billeder, der ikke underholder og ikke imponerer. De billeder var bare så stille og minimale, så de næsten ikke var der.«

»Altså som udgangspunkt ville jeg gerne lave kunst, men jeg har haft svært ved at sige det højt og at omtale det, jeg lavede, som kunst. Jeg havde en idé om, at kunstneren skulle være guddommeligt inspireret eller et geni – noget helt særligt, som jeg ikke så mig selv som. Jeg fandt stor tryghed i, at der var en form i dokumentarfotografiet. Jeg er stadig utrolig glad for det arbejde. Det er en slags fundament, det er den ø, jeg kigger fra. Det kunne lige så godt have optrådt i avisen eller indtaget andre former, men det at have mulighed for at vise serien i en kunstramme var en kæmpe gave. Det fik opmærksomhed.«

I SLUTNINGEN AF 1990ERNE var der få af de danske gallerier, der havde fotografer »i stald«, og der var meget få salgs- og udstillingsmuligheder for fotografi i Danmark. Trine og Nicolai var med i en gruppeudstilling i Galerie Asbæk i år 2000 med et fællesprojekt af rå og direkte snapshots fra deres liv sammen og fødslen af deres første barn.

»Vi lavede den gruppeudstilling i Galerie Asbæks kælder. Da vi så sammen lavede *How to Hunt*, spurgte vi, om vi kunne vise det hos dem. Da var Martin Asbæk begyndt at køre kælderen som sit projekt. De kunne jo se, at der var masser af fotografi, når de var på messer. Vi viste *How to Hunt* der i 2005, den fik en okay modtagelse, men ikke noget særligt. Så blev galleriet inviteret til at vise os i en særlig kurateret del af Paris Photo, som det år havde særligt fokus på nordisk fotografi. Og der stod folk bare i kø for at købe vores billeder, og der var nogle, som græd, fordi de var udsolgt. Vi solgte så mange billeder. Så fra den ene dag til den anden kunne vi slippe det med at arbejde som fotografer ved siden af for at tjene penge. Det skete over en weekend i 2006. Før det lavede jeg bestillingsportrætter og redaktionelt arbejde og havde meldt mig ind i noget, der hed KKArt, for at optjene dagpengeret, for jeg havde indset, at det her holder ikke, jeg havde små børn og ville bruge min tid fokuseret på kunsten. Så det var noget, der skete lige pludselig, men det var meget ønsket.«

Samtidig hjalp det, at de var to om det og kunne arbejde sammen som par: »Børnene siger, vi ikke må snakke arbejde over middagsmaden, men det har haft en kæmpe betydning, at vi har været to om det. På alle måder. At turde tro på det, at sparre og udveksle omkring ideer, proces og alt det kunstneriske – og også i forhold til økonomi, strategi og i forhold til vores gallerisamarbejder. Samarbejdet med Martin Asbæk Gallery tog fart med vores fælles arbejde *How to Hunt*. Da jeg lavede *Monochrome Portraits* nogle år efter, var det første gang i meget lang tid, jeg havde en soloudstilling. Det med at stå alene var meget angstprovokerende. Jeg var sindssyg bange for at lave udstillingen, samtidig med at jeg også rigtig gerne ville.«

I SAMME PERIODE lavede Trine Søndergaard serien *Strude* med portrætter af unge piger i traditionel Fanø-dragt med ansigtsmaske som værn mod vind og sand. Her lod hun samtidig nutidige elementer som tøjet, et smykke og stålrørsstolen, pigerne sad på, være tydelige som samtidsmarkører. De blev udstillet på Glyptoteket, mens burkadebatten kørte i de danske medier.

»Jeg lavede dem på samme tid som *Monochrome Portraits* og interiørbillederne. For mig er det lidt de samme billeder: Det at afsøge det minimale, det vækvendte, og hvor stille det kunne blive, det udviklede jeg i de år. *Strude* fik en stor gennemslagskraft, fordi det blev en kile ind i noget, der berørte mange mennesker, selvom det var så lokalt og hengemt. Folk troede, jeg havde været i et arabisk land og fotografere.«

»Der er rigtig meget, der er affødt af *Strude*. At arbejde med portrættet, men med fokus på det skjulte, det vi ikke kan se, og i stedet forsøge at pege på sindet, samtidig med at der er en helt konkret setting. Der er jo noget med blikket i fotografiet, det, at der sidder én og kigger på dig, det forandrer det radikalt, og jeg er slet ikke interesseret i den dialog. For mig peger billederne mod et mentalt indre. Det var et lige så stort afsæt som det politiske element, det gik hånd i hånd. Det, at de her skildringer af kvindeliv tapper ind i vores allesammens nutidige virkelighed og samtidig i vores historie, er enormt kraftfuldt. Det har været et kontinuerligt arbejde for mig helt fra begyndelsen.«

– I vores gamle interview (fra 1997, red.) siger du, at »Now That You Are Mine« også udsprang af et feministisk drive. Du har hele tiden arbejdet med at skildre kvinder og kvinders indre liv. Er det stadig et afsæt for dig?

»Jeg er da helt klart feminist. Jeg føler meget, at jeg selv er til stede i verden som kvinde, og at jeg bliver mødt som kvinde, det er en del af, hvordan jeg opfatter verden, og det jeg giver videre. For mig er det at lave billeder noget åbent og afsøgende – det handler ikke om meninger, snarere følelser og fornemmelser. Det er komplekst og kan sagtens være ulogisk og modsatrettet.«

»Da jeg startede, var fotoverdenen en mandeverden, og også galleriverdenen har været meget kønnet. Ragnarok var også meget 'mandet', nu jeg tænker over det i dag. Alt det forsøgte jeg at leve op til. Så jeg har haft en lang og vigtig proces med at fortælle mig selv, at den måde, jeg gør tingene på, er okay. Og jeg brugt energi på at lytte til og at udvikle mit billedsprog. I *Now That You Are Mine* er der en anden aggressivitet. Jeg har i alt fald selv tænkt, at det dengang var nødvendigt at være grænseoverskridende over for mig selv og over for fotografiet. Men det har også været meget vigtigt for mig selv at mærke efter og finde det sted, jeg ville hen. Det kunne jeg slet ikke mærke dengang,« siger hun.

Det har krævet mod at blive stille, at være mere minimalistisk og trække sit fotografi ned til næsten ingenting, forklarer hun:

»Da jeg startede på den proces, havde jeg følelsen af, at alle gik i den modsatte retning i den tradition, jeg kom ud af, at man skulle fortælle historier, og man skulle imponere og råbe højt rent visuelt. De senere år har det været vigtigt for mig at holde fast i at blive ved det, jeg er i gang med, og ikke forlade det for hurtigt. Jeg kan skrælle af, eller jeg kan udvide det lidt, men det er vigtigt for mig at blive i nogle langsomme processer, som bringer mig videre.«

FOTO: TRINE SØNDERGAARD, *UNTITLED 2*, COURTESY THE ARTIST & MARTIN ASBÆK GALLERY

FOTO: TRINE SØNDERGAARD, *UNTITLED 10*, COURTESY THE ARTIST & MARTIN ASBÆK GALLERY

Trine Søndergaard, Nearly Now, Gl. Holtegaard, til 5. april. Kun digital adgang: glholtegaard.dk

Trine Søndergaard, Works, Dunkers Kulturhus, digital adgang til 15. maj. dunkerskulturhus.se

Hjemmeskole for voksne

Bliv både klogere og underholdt med Weekendavisens Hjemmeskole. En ny podcast, hvor store personligheder, kloge hoveder og suveræne formidlere fortæller om det, de elsker. Om alt andet end corona. Udkommer alle ugens skoledage. **Log ind og lyt med på weekendavisen.dk**

Hør f.eks. Frederik Cilius Carsten Jensen Bo Lidegaard

Weekendavisen